

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תרומה

(חלק טז — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת תרומה, כח שבט — ד' אדר א, ה'תשפ"ב (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תרומה ג

298

אבל אין זה מובן: כיון שמנה הרמב"ם את בנין "בית ליי" בהלכות בית הבחירה כמצות עשה – דהיינו מצוה הנוהגת לדורות – למה הביא פסוק שהציווי שבו אינו אלא על בנין המשכן?

ובכלל קשה להבין סברא זו, שבהלכות בית הבחירה, שכשמן כן הן, היינו שכל תוכנן הוא מצות עשה לדורות ע"ד (בנין) בית המקדש, הביא דוקא פסוק שהציווי שבו הוא על משכן המדבר – ואילו בהלכות מלכים, שכשמן כן הן, שהנדון בהן הוא בעיקר מצות (מינוי) מלך, הביא הפסוק „לשכנו תדרשו" דמיירי במשכן שילה (ובית עולמים⁹).

ב. לכאורה אפשר לתרץ, שבהלכות בית הבחירה הביא הרמב"ם את הפסוק „ועשו לי מקדש" (לא כציווי על המשכן, אלא) מפני שממנו למדנו את המצוה (הכללית) של בית המקדש, כדאיתא במדרשים¹⁰. אבל לפי זה שוב אינו מובן לאיך גיסא, מה שבמצות בנין בית הבחירה בהלכות מלכים הביא פסוק אחר – „לשכנו תדרשו ובאת שמה".

וביותר יוקשה, דמסגנון הלשון וכו' משמע, שמקור דברי הרמב"ם בהלכות

א. מן הפסוקי „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" למד הרמב"ם בהלכות בית הבחירה²: „מצות עשה לעשות בית ליי מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות כו' שנאמר ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והי' לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'³."

אבל בהלכות מלכים⁴ יליף לה הרמב"ם מכתוב אחר: „שלש מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ וכו' ולבנות בית הבחירה שנאמר⁵ לשכנו תדרשו ובאת שמה". וידועה הקושיא: מפני מה לא הביא גם כאן את אותו הפסוק שהביא בריש הלכות בית הבחירה?

בלחם משנה⁶ תירץ, שהפסוק „ועשו לי מקדש" מדבר ב„משכן המדבר", ואילו הפסוק „לשכנו תדרשו" קאי על משכן שילה (כמו שפירש רש"י⁷), וכי היכא דבשילה ובמדבר היא מצוה ודאי דבבית הבחירה היא מצוה⁸.

(1) פרשתנו כה, ח.

(2) בתחלתו. ובספרי מ"ע כ. ועד"ז בחינוך מצוה צה.

(3) ראה יב, ט.

(4) בתחלתו.

(5) ראה יב, ה.

(6) בהלכות מלכים שם.

(7) עה"פ ראה שם. וראה ספרי שם יב, יא.

פרש"י שם. אבל בספרי שם לפני"ז (יב, ה) ולאחי"ז (יב, יד) דקאי על ירושלים. וכ"כ ברמב"ן עה"ת קרח טז, כא.

(8) וראה שם בסיום דבריו ולפי מ"ש הרא"ם

כו'.

(9) ראה לעיל הערה 7.

(10) סדר עולם רבה ספ"ו. תנחומא תצא יא (תנחומא באבער שם). פסיקתא דר"כ (באבער) פ"ג (עה"פ והי' בהניח גו'). ועוד. ובהנ"ל משמע שקאי רק על בנין בית הבחירה.

בכסף משנה¹⁵ תירץ, שלדעת הרמב"ם הפסוק „והי' המקום וגו'” לא נאמר בתורת ציווי על בנין בית המקדש, אלא „סיפור בעלמא הוא” — שיש להביא קרבנות למקום אשר יבחר ה'; ומה שפסוק זה הובא בגמרא (ובספרי), אין זה אלא לראי' שהכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין בית הבחירה.”

אבל לפי זה (נוסף על כך שקשה קצת מן הכלל הידוע ברמב"ם¹⁶, שדרכו להביא הדרשה הפשוטה ביותר אע"פ שלא נמצאת בש"ס, ועד"ז צריך להיות גם בנדון דידן — וכאן לא כן הוא) קשה¹⁷, מפני מה לא הביא גם הרמב"ם פסוק זה (בהלכות מלכים¹⁸) לראי' שהכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין הבית?

ד. גם דרוש ביאור בדברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה, שלאחר שמסיים בהלכה א' „וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'” — ממשיך בהלכה ב': „כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה. ושס"ט שנה עמד משכן שילה וכשמת עלי חרב ובא לנוב ובנו שם מקדש וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש ומגבעון באו

מלכים הוא מן המדרש¹¹ שבו הובא הפסוק „ועשו לי מקדש” לענין בית המקדש, וזה לשונו:

„על שלשה דברים נצטוו ישראל בכניסתן לארץ למנות עליהם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק, למנות עליהם מלך דכתיב שום תשים עליך מלך לבנות להם בית הבחירה דכתיב ועשו לי מקדש להכרית זרעו של עמלק דכתיב והי' בהניח ה' אלקיך גו' תמחה את זכר עמלק.” הרי שבאותו ענין דג' ציוויים אלו הנה הלימוד במדרש על מצות בנין בית הבחירה הוא מן הפסוק „ועשו לי מקדש” — וא"כ למה שינה הרמב"ם בהל' מלכים (מן הלימוד במדרש ובהלכות בית הבחירה) ולמד את הציווי מפסוק אחר?

ג. גם צריך להבין: הלא מצינו פסוק וציווי מפורש על בנין בית המקדש (דלא כ„ועשו לי מקדש” שבפשוטו מיירי במשכן) „והי' המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו לשכן שמו שם גו'”¹², כדאיתא בגמרא¹³ ובספרי¹⁴ — וא"כ, למה לא הביא הרמב"ם פסוק זה בדבריו בריש הלכות בית הבחירה, העוסקים במצוה הנוהגת לדורות?

(11) תנחומא ופסיקתא שם. אבל בנו"כ הרמב"ם שם כ' דמקורו מסנהדרין (ב. ו. וספרי (ראה יב, י). אבל שם לא הובאו הפסוקים כברמב"ם. ולאידך במדרשים הנ"ל א' ביהב"ח לפני מלחמת עמלק, וראה קרית ספר (הל' מלכים) שם. סמ"ג מ"ע קיד-קטו.

(12) ראה יב, יא.

(13) סנהדרין שם.

(14) ראה שם. וכ"כ הסמ"ג במ"ע קסג וברמזי

מ"ע שם. וראה לקמן הערה 35.

(15) ריש הלכות בית הבחירה.

(16) לח"מ הל' מלכים שם ה"ב. יד מלאכי

כללי הרמב"ם ס"ד.

(17) כמו שהקשה בכס"מ ריש הלכות מלכים.

(18) שם ה"ב. ועיי"ש בלח"מ.

על כך א) שהביא הסדר ד"גלגל וכו' ומשם באו לשילה וכו'"/, ב) ואף פירט את 1900 השנים שעמד כל אחד מהם, אשר, אפילו בזמן גלגל וכו', אינו אלא ענין של דברי ימי ישראל, ומה עוד ג) שגם במשנה לא נזכר פרט זה.

ה. ויובן בהקדים ביאור הטעם שהביא הרמב"ם בהלכות מלכים, העוסקות במצות (מינוי) מלך, גם את מצות בנין בית הבחירה (וכל אותן "שלש מצוות").

ועד"ז מצינו בספר המצוות, שביחד עם מצות בנין בית המקדש²² – "שצונו לעשות בית עבודה כו"²³ והוא אמרו יתעלה ועשו לי מקדש", הוסיף: "ולשון ספרי שלש מצוות נצטוו ישראל בעת כניסתן לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק"²⁴. וגם בזה אינו מובן: מה ענין ב' המצוות האחרות אצל מצות בנין בית המקדש²⁵?

גם פתיחת דבריו (כלשון הגמרא והספרי) "שלש מצוות" היא יתור לשון לכאורה, כיון שמנה לאלתר (כבגמרא ובספרי) את ג' המצוות בפרטיות –

22) במ"ע כ'.

23) כ"ה בסהמ"צ הוצאת קאפח. ועד"ז בהוצאת העליר "לבנות בית עבודה כו". אבל בהוצאה שלפנינו: לבנות בית הבחירה לעבודה. וראה לקמן הערה 34.

24) וכן הביאו במ"ע קפח במצות להכרית זרע עמלק.

25) דבשביל ההמשך "הנה התבאר שבנין בית הבחירה מצוה בפני עצמה" ה' מספיק שיאמר "שלש מצוות נצטוו כו' ולבנות להם בית הבחירה".

לבית העולמים, וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה".

וקשה: ספר היד להרמב"ם הלא הוא ספר הלכות – ולמאי נפקא-מינה, להלכה, אריכות זו, שהעמידו את המשכן בגלגל ואח"כ בשילה נוב וגבעון – שלכאורה אין זה אלא סיפור מדברי ימי ישראל?

הן אמת שמקור סדר הבנינים וכו' שהביא הרמב"ם הוא במשנה במס' זבחים¹⁹ – אבל במשנה ישנם כמה ענינים שאינם הלכות²⁰, משא"כ ספר היד להרמב"ם שתוכנו רק הלכות פסוקות²¹.

יתירה מזו: גם במשנה ענין סדר הבנינים לא בא כסיפור דברים בעלמא, אלא בצירוף הלכות ודינים שבזה: "באו לגלגל הותרו הבמות קדשים קלים נאכלין כו' באו לנוב וגבעון הותרו הבמות (וכל זה אף הוא הקדמה להמשך הדברים, שלאחרי זה) באו לירושלים נאסרו הבמות ולא ה' להן היתר והיא היתה נחלה".

אבל הרמב"ם לא הזכיר דבר מכל זה, והטעם מובן בפשטות, כי מאי דהוה הוה; ולצורך הדין שם (ה"ג) "כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית ליי' ולהקריב בהן קרבן" – הרי אינו נוגע ש"באו לגלגל הותרו הבמות" ו"באו לשילה נאסרו וכו'" –

וע"פ כל זה גדלה ביותר התמיהה

19) קיב, ב. ובגמרא שם קטז, ב ואילך (קיה, ב ואילך). כציון הכס"מ.

20) וכן בגמרא.

21) כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו.

ובהמשך לזה ילפינן עוד מן הכתוב, שהן „תלויות זו בזו” גם בנוגע לסדרן: תחילה מינוי מלך, לאחריו זה הכרתת זרעו של עמלק ולאחריהן בנין בית הבחירה.

כלומר: אין זה רק סדר בזמני החיוב של המצוות וקיומן כמו שהוא ביחס לישראל – „נצטוו ישראל” (מצד הגברא), אלא זהו פרט במינוי מלך: מצד הגדר של מלך יש צורך במלחמת עמלק^{26*} ובבנין בית הבחירה, ומצד הגדר דבית המקדש נדרש הקיום דמינוי מלך^{27*} ומלחמת עמלק.

שערים היו” (אף שמפרשם לאח”ז) לרמז שכולם הם מציאות אחת וכ”ז שלא ישנם כל השערים אין לא’ מהם דין שער (וע”ד מכות ט, ב. שש ערי מקלט כו’).

(28*) להעיר שכשבקש משה (פנחס כו, טז יז) „פקוד ה’ אלקי הרוחות גו’”, אמר „אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם גו’”, ובמפרשי התורה שהוא למלחמה, ובפרש”י שם „לא כדרך מלכי האומות כו’ משלחין חיילותיהן למלחמה כו’, וכדרך שעשה יהושע. וכן בדוד כו’*.” ולהעיר שבגמרא (סנהדרין שם) ובספרי (ראה) שם הביאו לראי’ שמינוי מלך הוא לפני מלחמת עמלק „כשהוא אומר כי יד על כס י”ה מלחמה לה’ בעמלק ואין כסא אלא מלך שנאמר כו’”, והרי ע”ז דרשו רז”ל (נסמן לקמן הערה 75 וראה הערה 76). שהכסא שלם תלוי במחית עמלק. וראה רמב”ן ס”פ בשלח. לקמן הערה 31. (29) להעיר מזה ש„אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך כו’” (שבועות יד, א במשנה. רמב”ם הל’ ביהב”ח פ”ו הי”א). וגם לפי הדיעה בגמרא שם (טז, א) „באחת מכל אלו”, כ’ הריטב”א (שבועות שם) ד„למצוה בעי’ כולהו” וראה צפ”ג לסנהדרין שם.

בעיון יעקב לע”י סנהדרין שם כ’, דמשמעות הש”ס דלא קמסתפק כלל אי לבנות ביהמ”ק

וא”כ למה לו להקדים את מספרן, ובלשון הש”ס^{26*}: „מנינא למה לי”?^{26*}

ואין לומר שזה מתורץ ע”פ פירוש רש”י שם^{27*}: „להכי נקט שלש הללו שהן תלויות זו בזו לעשותן כסדרן כו’ מלך ואחרי’ עמלק ואחרי’ בית הבחירה”.

מפני שבוזה מתבאר רק מה שנקט שלש הללו, אבל לא ההקדמה – ג’ מצוות.

ו. והביאור בזה: שלש מצוות הללו הן (בלשון רש”י) „תלויות זו בזו”, היינו, שאף שהן ג’ מצוות נפרדות, מכל מקום כל אחת ממצוות אלו היא (גם) פרט כב’ המצוות האחרות, והיא הפועלת בהן שלימות: שלימות מצות מינוי מלך נפעלת כשמתקיימות מצות הכרתת זרעו של עמלק ומצות בנין בית הבחירה^{27*}, ועד”ז בשאר המצוות, עד ששלימות קיום מצות בנית בית הבחירה תלוי’ בקיום המצוות דמינוי מלך ומלחמת עמלק^{28*}.

(26) שבת טט, א. וש”נ.

(26*) להעיר מיד מלאכי כללי הרמב”ם סל”ד. אבל יש לחלק בנדו”ד.

(27) סנהדרין שם ד”ה שלש מצות.

(27*) מעין זה (אף שאינו ממש אותו ענין): במינוי מלך – מלך ישראל, מבית דוד, נמשח בקרן, על כל השבטים. ועוד.

בעמלק – באופן דיהושע, שאול, בימי המן, דכל יחיד. ועוד.

ביהב”ח – משכן וכו’, בית ראשון, כשחסרו בו ה’ דברים, ב”ש. ועוד.

ועד”ז בשאר מצות – ולדוגמא: תש”ר בפ”ע, אחרי תש”י. יציאת, תכלת יציאת. ואכ”מ.

(28) ואפשר שיהי’ רק לכתחילה, או גם לעכב

– וראה הדוגמאות דבהערה הקודמת. וראה לקו”ש ח”ח (ע’ 215) די”ל דמ”ש במשנה (מדות פ”א מ”ג ד’) „חמשה שערים היו כו’” – „שבעה

(*) וראה רמב”ם שם פ”א ה”ד. ס”ט. וראה לקו”ש ח”ח ע’ 279 הערה 56.

ובזה מובן מה שהביא הרמב"ם כל
 „ג' מצוות" אלו בהלכות מלכים וגם
 לענין מצות עשה דבנין המקדש – כי
 הן תלויות וקשורות זו בזו³².

ז. לפי זה יבואר גם המשך ההלכות
 בתחלת הל' בית הבחירה: „מצות עשה
 לעשות בית ליי' מוכן כו' שנאמר ועשו
 לי מקדש", וממשיך „וכבר נתפרש
 בתורה משכן שעשה משה רבינו והי'
 לפי שעה כו" – היינו שמצות בנין

[וזהו שהביא הרמב"ם שם (ה"ב) את
 הפסוקים³⁰, ויהי כי ישב המלך בביתו
 וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר
 המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית
 ארזים וגו'"], היינו, שהראי' מן הכתוב
 אינה רק על תדו זמן המצוות – שעל
 זה די בפסוקים (הראשונים) המובאים
 בגמרא „והניח לכם מכל אויביכם וגו'
 והי' המקום אשר יבחר ה' גו" – אלא
 (בעיקר) שזהו ענין וגדר (קיום מצות)
 „מלך" ומלחמת והכרתת עמלק: „ויהי
 כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב
 גו' ויאמר המלך גו""]³¹.

לענין מחיית עמלק דהמלך חייב. ומצד זה נק'
 מצות על הצבור*. וראה לשון הרמב"ם רפ"ה
 מהל' מלכים (ובה"ה שם) לענין מלחמת עמלק.
 (32) ולפי כהנ"ל נמצא דהשייכות דג' מצות
 אלו י"ל בג' אופנים: א) מצד הזמן, דזמן חיוב
 הכרתת זרעו של עמלק הוא לאחר מינוי מלך.
 וזמן חיוב בנין בית הבחירה הוא לאחר מלחמת
 עמלק. ב) מצד קיום המצוה, דקיום מצות בנין
 בית הבחירה הוא לאחר קיום מצות מינוי מלך
 ומלחמת עמלק (ועד"ז לאידך, דשלימות קיום
 מצות מינוי מלך היא כאשר מקיימים לאח"ז
 גם הכרתת זרעו של עמלק ובנין בית הבחירה).
 ג) שלימות בהתפצא דבית הבחירה כאשר הוא
 נעשה לאחר מינוי מלך ומלחמת עמלק (וכן
 לאידך שלימות גדר מלך כאשר לאח"ז הוא
 מלחמת עמלק ובנין בית הבחירה). ובפרט לפי
 משנת"ל הערה 29.

אבל י"ל דשלימות התפצא אינה תלויה בסדר
 קיומם, כ"א רק בהמציאות דכל הג'. ודוגמא
 בתש"ר – שמספיק ש„כל זמן שבין עיניך יהיו
 שנים", או שצ"ל גם „והי' לאות ע"י (והדד)
 ולטוטפות בין עיניך". ונפק"מ בהיקדים תש"ר
 – האם צריך לחלצו ולהניח תש"י ותש"ר. וראה
 לקו"ש חייט ע' 47 ואילך.
 בסגנון פשוט יותר ג' אופנים הנ"ל: א) מצד
 הפועל, ב) פעולה, ג) נפעל.

תחלה קודם העמדת מלך לפי דמילתא דפשיטא
 דהעמדת מלך קודם כדאיאת בני"ב (ד, א). ועד"ז
 הוא בשו"ת בית הלוי ח"ב ס"א סק"ח (בהגהה),
 דפשיטא לי' דמלך קודם מצד הנ"ל דא"א לקדש
 העזרה אלא במלך. אבל בהרי"ף לע"י שם, דגם
 בזה מסתפק לי'. וגם דמשמע מהגמ' (ובפרט
 מפרש"י הנ"ל) דשייכותם הוא גם: א) מצד קיום
 המצוה – פועל, ב) מצד הנפעל שישנו מלך
 והכרתת זרעו של עמלק. ולא רק מצד המציאות
 דמבלי מלך א"א לקדש העזרה וכיו"ב. וראה
 לקמן הערה 31, 32. ולהעיר ממו"נ ח"ג פמ"ה.

(30) ש"ב ז בתחלות.

(31) עפש"כ הרמב"ם בסהמ"צ סוף חלק
 המ"ע „שהם חובה על הצבור לא כל איש ואיש
 כמו בנין בית הבחירה והקמת מלך והכרתת
 זרעו של עמלק" יל"ע אם הצורך במלך במחייית
 עמלק ובנין בית הבחירה הוא כיון דאז נעשה
 השלימות דגדר צבור [ויומתק לפ"ז מה שנצטוו
 בכניסתם לארץ (דוקא) עפש"ש בצפע"נ (לרמב"ם
 הל' ברכות פ"י הי"א. מהד"ת צ. ב. שו"ת צפע"נ
 ווארשא נ. י. תשי"ד) סקמ"ג] דכשנכנסו לא"י
 דוקא נעשו גדר צבור] אבל לפי"ז שונה דין
 צבור במצות מינוי מלך מכהשאר. או דמצות
 אלו שייכות במיוחד למלך, כפשטות הכתובים
 שהביא הרמב"ם וכמ"ש ברד"ק (שמואל שם)
 דעל המלך מוטל לעשות ולצוות את ישראל כו'
 (וראה צפע"נ לסנהדרין שם). ועד" דעת היראים
 סרצ"ט (בהשלם – סתלה). רמב"ן ס"פ בשלח –

(* להעיר משו"ת הרשב"א ח"א סקמ"ח, המלך
 כצבור שהצבור וכל ישראל תלוי בו. וראה
 בארוכה לקו"ש חייט ע' 165 ואילך.

מובן³⁶, שגם בכל אחד מבניני המקדש (משכן) הקודמים (ה' הדבר לאחר ש)הי' מלך ו,הניח גו' מכל אויביך מסביב, שהרי הן תלויות זו בזו.

[אלא שכשם ששלימות בית המקדש עצמו לדורי דורות³⁷ היתה בבנין בית עולמים כ,שנבנה המקדש בירושלים, כן הוא גם בתנאיו וגדריו (כהקדמה לזה), מינוי מלך ומלחמת עמלק, ששלימותם³⁸ נפעלה דוקא ע"י בנין המקדש בירושלים].

ומהאי טעמא הביא הרמב"ם את הפסוק, ו"עשו לי מקדש" והמשיך לאלתר, וכבר נתפרש בתורה משכן

משא"כ דעת הסמ"ג, אף שגם הוא הביא הכתוב, ו"עשו לי מקדש" ברמזי מ"ע (קסג) הרי: א) ממשיך שם, ונא' והי' המקום אשר יבחר גו'. וגם בהכתוב, ו"עשו לי מקדש" כ, ו"גו' וכן תעשו" (ראה פרש"י עה"פ). משא"כ ברמב"ם. ב) מלשונו שם בפנים, זמן מצוה זו של בנין ביהב"ח לא הגיעה עד ימי דוד כו'. משמע שלפניו לא הי' מצוה (וראה כס"מ שם). אף שיש לתרץ שכונתו זמן מצות בנין בית הבחירה דוקא, שהרי קאי בהמשך להתחלה שג' מצות נצטוו. אבל מ"מ מזה שבמצות בנין הבית חשיב רק זה (ש,ג' מצות נצטוו) ולא כברמב"ם משמע דלא ס"ל כהרמב"ם.

36 ומכיון דהמ"ע, לעשות בית ליי" הוא, מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה" י"ל דגם במשכן, שילה ונוב וגבעון הי' מצות עלי' לרגל. וידועים דברי הרמב"ן (ראה טו, טז) או שיבאר כאן שלא יתחייבו לעלות לרגל כו' (וראה שם יב, ח). וראה הר המורי' הל' ביהב"ח בתחילתו סק"א. ועוד. ואכ"מ.

37 ראה לשון הרמב"ם בהל' ביהב"ח פ"א ה"ג.

38 שאז נצטוו וקיימו מצות אלו – המעלה באופן הב' דלעיל הערה 32. משא"כ באופן הא' והג'. אף שמוכן שגם בזה תוס' שלמות כי נעשה ע"י קיום המצוה כו'.

בית ליי" קאי (גם) על המשכן שעשה משה רבינו³³;

וכיון שמצות בנין בית המקדש תלוי' בב' המצוות הנוספות, שלצורך גדר (קיום) בנין בית המקדש נוגע שיהי' (קודם לזה) הקיום דמינוי מלך ו,בהניח" דמלחמת עמלק – צריך לומר שכן הי' בכל בתי המקדש;

והיינו, שאע"פ שאלו הן ג' מצוות ש,נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, הנה אין זה אלא בנוגע להציווי דכל ג' המצוות, אבל, כיון שמצות בנין בית ליי" היא ציווי אחד לכל הדורות³⁴ – ו"עשו לי מקדש" – הכולל את כל הבנינים (וגם הבנינים הקודמים בכלל)³⁵,

33 אלא מכיון שהי' לפי עשה מוכח שבוה לא נגמר קיום הציווי ד"ועשו לי מקדש" כפשטות הפי' ברמב"ם.

34 ולכן כאן כשמדבר בתוכן המ"ע לדורות כ', לעשות בית ליי" כו', משא"כ בריש הל' מלכים כ', לבנות בית הבחירה. וראה לקמן הערה 54. ולהעיר שבהמצות שבהכתרת להל' ביהב"ח כ', לבנות בית המקדש. וכמנין המצות בריש ספר היד, לבנות בית הבחירה. וראה לקו"ש ח"י ע' 91 והערה 93. ח"ט ע' 140 ואילך ושם ע' 143. וש"נ.

35 ראה עד"ו ספרי דברי רב לספרי ראה (פ' יד) דועשו לי מקדש הוא ציווי לאותה עשה ולדורות דמאותה עשה חייבים לעשות מקום מקדש כו'. ובאוה"ח פרשתנו עה"כ. קריית ספר ריש הל' ביהב"ח שם. ואולי זוהי כוונת הכס"מ בריש הל' ביהב"ח, משמע דהאי קרא כלל הוא לכל מקום הן למשכן שבמדבר בין לשילה ונוב וגבעון בין לבית עולמים. וראה הר המורי' הל' ביהב"ח שם סק"ב*.

* וכן בסהמ"צ מי"ע כ', בית עבודה כו' – ראה הוצאות העליר וקאפוז. משא"כ בסהמ"צ פנינו, כנ"ל הערה 23.

* להעיר מחזקוני ראה יב, ה.

לארץ" כל זמן שהיו שם במצב ד, לפי שעה" – קודם גמר „ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו". ויהושע הלא הי' מלך⁴³.

„ומשם באו לשילה": אז היו ישראל במצב של מנוחה יותר בארץ ישראל – לאחר שכבשו ושחלקו⁴⁴ – ואזי בנו בית של אבנים, ולא אהל (כמו עד אותו זמן), ו"ש"ט שנה עמד משכן שילה"⁴⁵.

אבל גם אח"כ „וכשמת עלי חרב ובאו לנוב ובנו שם מקדש וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון . . וימי נוב וגבעון שבע וחמישים שנה". כלומר, גם על נוב וגבעון קורא הרמב"ם „ובנו שם מקדש" (אע"פ שלא הי' שם הארון, ובכמה מקומות נקרא „במה גדולה"⁴⁶), כי מצות בנין המקדש⁴⁷ נתקיימה גם

שעשה משה רבינו והי' לפי שעה": הציווי כפשוטו הי' על המשכן שעשה משה, שגם בו קיימו את מצות בנין „בית ליי" על כל הגדרים שבו – כי „משה רבינו מלך היי", כמ"ש הרמב"ם³⁹, והי' זה לאחר המנוחה ממלחמת עמלק: „ויחלש⁴⁰ יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב"⁴¹; ומאז ואילך נשאר קיים לדורות חיוב הציווי ד, ועשו לי מקדש".

ח. לפי זה מובנת אריכות דברי רמב"ם, שפתח ב„משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה", והמשיך „כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו" – שבזה מבאר שציווי „ועשו לי מקדש" שבמשכן משה הוא ציווי לדורות וקיימוהו כש„העמידו המשכן וכו'"; אלא שהי' בזה חילוק באופן הקיום: המקדש שעשה משה, כיון שנבנה במדבר והוקם „ממסע למסע", הי' באופן ד„משכן" („אהל"⁴²) – רק „לפי שעה" – וממילא נמשך אופן זה של החיוב והקיום גם כאשר „נכנסו

304

(43) רמב"ם הלכות מלכים שם ה"ג.

(44) ואף שהמצוה היא לאחר מלחמת עמלק, הרי מב' הכתובים שבנגמרא (ורמב"ם הל' מלכים) „והניח לכם מכל אויביכם גו' והי' המקום כו'" (ובפרט שבפשטות התחלת הכתוב היא „ועברתם את הירדן וישבתם בארץ גו'". וראה פרש"י סנהדרין שם ד"ה בכניסתם לארץ) „וה' הניח לו מסביב מכל אויביו" מוכח שבנין הבית שייך למצב דמנוחה. וראה חדא"ג סנהדרין שם. ספרי דבי רב שם. ולהעיר מהגי' (הובא בדק"ט שם) והי' בהניח לך ה"א מכל אויביך – הכתוב דפ' תצא במחית עמלק, ובספרי ראה לפנינו (לא הובא המשך הכתוב „והניח לכם גו'" כ"א התיבות לפניו) אשר ה"א מנחיל אתכם.

(45) אבל מוסיף „ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה", היינו שעדיין לא הי' בית קבוע ממש. וראה לקמן הערה 52.

(46) מ"א ג, ד. תוספתא זבחים ספ"ג. וראה מאירי מגילה ט, ב. ובכ"מ.

(47) ולכן כתב „ובנו שם מקדש" שמשמע שהי' שם בנין אבנים (וכ"כ רש"י פסחים לת, ב), ולא שהקימו שם אוה"מ – המשכן כמ"ש בפי"ה"מ להרמב"ם במשנה זבחים פי"ד מ"ז. וכדמשמע

(39) הל' ביהב"ח פ"ו הי"א. פרש"י (ור"ח) שבועות טו, רע"א. ולהעיר שזה שצריכים מלך כו' לקדש העזרה נלמד ממש"ש למשה „ככל אשר אני מראה אותך כו'". דמשה רבינו מלך הי' כנגמרא ורמב"ם שם.

(40) בשלח יז, יג.

(41) אף שלא הי' הכרתת עמלק, הרי גם לפני מקדש ראשון לא נמחה זרעו של עמלק ראה ש"א כז, ל, יז. ועוד. וראה ב"ב כא, סע"א ואילך. ובחדא"ג סנהדרין. ספרי דבי רב שם. וראה צפע"ג סנהדרין שם עד"ז לענין מלך „אך חטאו בזה ועד ימות המשיח לא הוה".

(42) ראה שמואל ב ז, ו. ובפשטות קאי „אהל" על „המשכן", והמשכן" על „שילה". ועי' פרש"י שם. וראה זח"ב רמא, א. ובכ"מ.

ולא את הפסוק „ועשו לי מקדש“, ואף לא פסוק מפורש אודות בית עולמים⁵⁰ – כי שם מיירי בהזמן ד„שעת כניסתן לארץ“ (לאחרי כיבוש וחילוק), ואז הי' כבר הקיום דכל ג' המצוות שנצטוו „התלויות זו בזו“ (אע"פ שתכלית שלימותן לא הי' אלא בבנין בית המקדש בירושלים)⁵¹:

כבר הי' בנין בית (ולא אהל כמו שהי' לפני זה); לאחרי י"ד שנות כיבוש וחילוק⁵² הי' מצב של מנוחה בארץ ישראל; והי' זה ע"י יהושע שנתמנה למלך (ע"י משה רבינו ובית דינו, כפי שמתקיימת מצות מינוי מלך לדורות) „ע"פ בית דין של שבעים זקנים ועל פי נביא“⁵³ [משא"כ המשכן שהי' לפי שעה, במדבר (וממסע למסע), ולא במצב של מנוחה; וכן מלכות משה לא מצינו שהיתה ע"י מינוי, בהתאם לפרטי מצות מינוי מלך]⁵⁴.

(50) ראה ספרי דבי רב שם בסופו.
 (51) והיינו אף שהרמב"ם מדבר ב„בית הבחירה“, מ"מ לא הביא כתוב מפורש על בית הבחירה, אלא כתוב שבו מרומז משכן שילה. וכדלקמן.
 (52) ורק כשבאו לשילה נאסרו הבמות (משא"כ בגלגל ונוב וגבעון) והיא היתה מנוחה כו' (משנה זבחים קיב, ב) וראה גמרא שם קיט, א ואילך. ושם (ובספרי ראה יב, ט) גם דיעה „דנחלה זו שילה“. ובפיה"מ שם „נקרא שילה בית כו'“. וראה ספרי תבוא (כו, ב) אל המקום אשר יבחר ה"א זה שילה ובית עולמים. רמב"ן שם. ובכ"מ הושוו שילה ובית עולמים. וראה ביאור הרי"פ עפרלא לשהמ"צ רס"ג מ"ע פד"פה. ובכ"מ. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 79 ואילך.
 (53) רמב"ם הלי' מלכים פ"א ה"ג.
 (54) עפכהנ"ל מובן שינוי לשון הרמב"ם דבהלי' ביהב"ח כו' הרמב"ם „לעשות בית“, ובהלי' מלכים „לבנות“, וכי' הצפע"נ (מהד"ת ג, ב. עז, א) דלי' „לעשות“ פי' „שיהי'“ ולי' „לבנות“ פי'

אז⁴⁸; אלא שכיון שלא הי' זה מצב של מנוחה בתכלית ממלחמה, על כן לא הי' „ימי נוב וגבעון“, „בית עולמים“ – „ומגבעון באו לבית עולמים“ (שאז הי' ענין המלך בשלימות, בדוד ושלמה, וגם שלימות המנוחה ממלחמת עמלק)⁴⁹.

ט. ע"פ הנ"ל יובן גם הטעם שכתב הרמב"ם בריש הלכות מלכים אודות כל „ג' מצוות“ אלו, והטעם שהביא את הפסוק „לשכנו תדרשו ובאת שמה“,

מכ"מ. וראה תפא"י זבחים שם. הר המורי שם סק"ד.

(48) וצ"ע אם גם לזה צריך מלך, ונוב נבנה ע"י שמואל (ראה לשון הגמרא (זבחים קיה, סע"ב ושי"ג) שמלך שמואל, ושנה שמלך שאל ושמואל), וגבעון ע"י (שמואל*) שאל או דוד, ראה ס"ע פ"ג. סדר הדורות ב"א תתע"א. הר המורי שם סק"ה. ועוד. ואולי תלוי אם „בנו שם מקדש“ (כרמב"ם כאן) שאז צריך למלך. או שרק הקינו האה"מ – המשכן.

(49) וכ"ה הסדר דג' מצות אלו בבנין בית השלישי כרמב"ם רפ"א מהלכות מלכים המלך המשיח וכו' ובונה המקדש. ובה"ד שם: יעמוד מלך כו' וילחום מלחמות ה' (סתם) – כולל מלחמת עמלק ולאחר הכרתת זרעו כו' ומצב דמנוחה –) כו', „אם עשה והצליח ונצח כל האומות וסביביו“ (תיבות אלו נשמטו ע"י הצנזור) – אז – ובנה מקדש במקומו. וראה הר המורי שם סק"ב.

אבל בנוגע לבנין בית שני דלא הי' שם מלך וכו' (רמב"ם פ"ו מהל' ביהב"ח הי"ד, וברמב"ם שם „ובמה נתקדשה בקדושה ראשונה כו'“), אולי י"ל דאין צריך כיון שהוא המשך דבית המקדש הא'. וראה קונטרס דרישת ציון וירושלים בשו"ת שאילת דוד בתחלתו. ולהעיר מרמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ז „כיון שנמשח דוד וכו' והרי המלכות לו ולבניו כו'“ ובה"ט שם. וראה צפע"נ סנהדרין שם. ועוד. ואכ"מ.

(* ע"פ הילקוט שמואל א (כח) מס"נ.

המוקף במחיצה זו שהיא כעין חצר
אהל מועד הוא הנקרא עזרה^{58]},
יש לומר שהאיסור לעשות
„בית תבנית כו” חל גם על
התבנית דהמשכן^{59]}, דמשכן שילה^{60]}

(58) ועפ”י הנ”ל צע”ק מ”ש הרמב”ם לפנ”ז
„ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית כו”
והוא הנקרא אולם” מנין שגם אולם הוא עיקר
בבנין הבית כיון שלא ה” במשכן (ואולי מקורו
מגמ’ הנ”ל לא יעשה אדם בית תבנית – שחשב
אולם). וראה קרית ספר שם דהא במשכן לא ה”
אולם ואע”ג כו’ אפילו הכי לענין קדושת הבית
ליכא שינוי בין משכן למקדש דכמו במשכן ליכא
אלא ג’ קדושות כו’ עיי”ש. ולהעיר מעירובין
ב, א. ובכ”מ. תוי”ט כלים פ”א מ”ט ד”ה ההיכל
מקודש. וראה הר המור”י שם סק”י. ואכ”מ.

(59) יריעות העליונות הנעשים מעורות
תחשים (פרשתנו כו, יד) א”א לעשות שהרי תחש
ה” רק בזמן משה (שבת כח, א. פרש”י פרשתנו
כה, ה). אבל מוכח בשבת שם דעיקר האהל הו
יריעות התחתונים, ובוה כבר נק’ המשכן אהל.
וראה צפע”נ (הפלאה בהשמטות נד, א) דאם
קפל הרוח את היריעות העליונות המשכן כשר.
וראה לקמן ע’ 454.

(60) במנ”ח מצוה רנד סק”ו שקו”ט בזה
ורוצה לחדש (דלא כמשמעות הפוסקים ושו”ע)
שהאיסור הוא רק בזמנו: בזמן המשכן ה” אסור
לעשות כתבנית המשכן כיון שה” אז משמש
לפניו. וכן כשה” שילה עומד וכן נוב וגבעון
וכן ב”ר ה” אסור לעשות בכ”ז מהזמנים איזה
תבנית שה” דוגמת התבנית שה” משמש אז וכן
בבית שני כשל בית שני כו’, אבל האידינא כיון
דאין משמשין לפניו אפשר דאין בכלל הלא
הזה. אבל הרי”ז נגד דעת הפוסקים טושו”ע
יו”ד סקמ”א ס”ח דאסור גם עכשיו (כמו”ש שם
בעצמו), וא”כ י”ל דגם דמות המשכן כו’ אסור.
ובשו”ת בית אפרים אר”ח סיו”ד כ’ דלדעת רש”י
והרמב”ם (למסקנא) האיסור הוא גם בתבנית
בית ראשון. וגם עפ”י דבריו י”ל שאסור גם
כתבנית משכן.

והנה במנ”ח שם הקשה דא”א לומר שעכשיו
אסור כל הבנינים, דהיו מודיעים לנו חז”ל צורת
המשכן שילה ג”כ כדי לידע תבניתו. אבל מזה

יו”ד. עפ”ז יש ליישב גם את
השאלה בנוגע להלכה הנ”ל בהלכות
בית הבחירה, ויובן הנלמד ממנה
להלכה בפועל:

פסק הרמב”ם^{55]}, ואסור לאדם
שיעשה בית תבנית היכל אכסדרא
תבנית אולם חצר כנגד העזרה” –
וכיון שכל הבנינים שהזכיר הרמב”ם
ה” להם דין מקדש, ובכל אחד מהם
נתקיימה המצוה ד, ועשו לי מקדש”

[עד שגם בית המקדש, אע”פ
שצוירו ופרטי מדת ארכו ורחבו היו
באופן שונה מאשר במשכן, מכל מקום
היו הענינים העקריים שבו בדוגמת
המשכן^{56]}; וכמ”ש הרמב”ם^{57]}: „ועושין
מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו
כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל

ד, המצוה היא הבנין:” בהל’ ביהב”ח מבאר
התוכן דמצות בנין ביהמ”ק (שבכל הזמנים
וכמ”ש בבית ל”י (כנ”ל הערה 34) מוכן להיות
מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו כו”), ולכן
כו’ הלשון „לעשות” * (ראה בארוכה לקו”ש ח”א
ע’ 120 ואילך). משא”כ בהל’ מלכים שמדבר ב, ג,
מצות שנצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ” כו’
„לבנות”, כי הוספת המצוה שם היא לא בעצם
(תוכן) מצות בנין הבית, כ”א קיום מצות בנין
בית הבחירה שלאחר מצות מינוי מלך, והכרתת
זרעו של עמלק (אבל להעיר מצפע”נ שם ג,
ב בהמשך דבריו, דכתב שזה החילוק דמשכן
ומקדש. ואכ”מ).

(55) הל’ בית הבחירה פ”ז ה”י. מר”ה כד, א.
ע”ז מג, א. מנחות כח, ב.
(56) ולהעיר ממ”ש שם פ”א ה”ב, „והכל
חיביים לבנות כו’ כמקדש המדבר”. ובפ”ו ה”א
שם (הובא לעיל הערה 39). פ”ז ה”א. ועוד.
ולהעיר מפרש”י פרשתנו כה, ט. וברא”ם שם.
(57) שם פ”א ה”ה.

(* וכ”ה בסהמ”צ שם בהוצאת קאפא. משא”כ
בדפוסים שלפנינו: „לבנות”).

ודנוב וגבעון⁶¹.

יא. הביאור בזה בפנימיות העניי-

307

נים:

בתוכן וסדר ג' המצוות הללו מבואר בחסידות⁶², ש"שום תשים עליך מלך" היא בחי' היראה, כי "מלך" ענינו – ירא את ה' יתברך ביתר שאת, ועומד בביטול להקב"ה, וע"י המלך נמשכים היראה והביטול לכל העם⁶³.

ולאחר שהגיע האדם לידי בחי' היראה, שהיא ענין של אתכפיא, צריך לקיים מחיית עמלק, ענין "ובערת הרע", שזהו ע"י אתהפכא; ורק לאחר זה אפשר וצריך לבוא לידי מדריגת יראה עילאה, הבאה ע"י בית המקדש – "ומקדשי תיראו"⁶⁴, ומדריגה זו של יראה באה מבחי' החכמה, שהיא ענין התורה. וכן הוא גם בכל דור ודור, גם בזמן הגלות משחרב בית המקדש – ד' אמות של הלכה⁶⁵.

ועפ"ז יובן הטעם שהציווי על בנין בית המקדש, וגם בנין (המקדש הראשון) – המשכן בפועל, הי' צריך להיות ע"י משה רבינו דוקא (וכמו שדייק הרמב"ם, "וכבר נתפרש בתוכה משכן שעשה משה רבינו") – כי המשכת הדעת לכל אחד מישראל, שע"ז בא לידי יראה, היא ע"י משה⁶⁶ (כמו שמצינו בגמרא על הפסוק⁶⁷ "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל

גופא שלא מפורש מדתו מוכח שמדת ארכו ורחבו כו' הי' כמו המשכן וכדמוכח מהיריעות שע"ג. וגם אם לא הי' בדומה ממש הרי"ז (בפשוטות) לפי שלא הי' שינוי המעכב. וראה לקו"ת ברכה (צט, ד), "להבין ההפרש שבין בנין המשכן לבין בנין שילה כי לכאורה הם שוין ממש בארכו וברחבו וכל הפרטים כמו צורת המשכן כן נעשה בנין שילה". וראה מאמרי אדה"ו הנחות הר"פ ע' פא.

ולהעיר מסוטה (ט, סע"א) "זה משה ודוד שלא שלטו כו' נגנו אה"מ". וראה יומא עב, א (סוכה מה, ב): "עצי שטים כו' עומדים שעומדין לעולם ולעולמים" (ובפרש"י שם). רבינו בחיי פרשתנו כו, טו. ולפי"ז ג"ז הוא דמות שמשי שמשמש לפניו ית'. ואף שזהו עפ"י דעת התוס' (ד"ה לא אסרה ר"ה כד, ב. ע"ז מג, ב. ד"ה כרובים – יומא נד, ב. מאירי ע"ז (מב, ב. מג, א). ר"ן ע"ז שם) דגם למסקנא לא חזר בו אביי והאיסור ד"לא יעשה אדם בית תבנית כו'" הוא מטעם דלא תעשון אתי – כדמות שמשי כו' – ראה פנ"י ר"ה שם, א ד"ה אמר אביי. בית אפרים שם ד"ה אך מדברי רש"י,

הרי עפ"י הכלל דאין להרבות במחלוקת י"ל שאסור גם לשיטת הרמב"ם דמשמע מהמשך ההלכות שהוא מדין מורא מקדש (כמ"ש בשו"ת בית אפרים ומנ"ח שם). וראה רבותינו בעה"ת (תשא ל, לג): "איש אשר ירקח כמזהו, וכן גבי קטורת לפי שאין דרך להשתמש בשרביט של מלך וכן אמרו חז"ל שלא יעשה אדם בית תבנית היכל כו'".

61 עפמ"ש הרמב"ם, "ובנו שם מקדש" וע"פ הכלל דילמוד סתום מן המפורש י"ל לכאורה דמקדש דנוב וגבעון הוא כהקודמו – שילה. וע"פ פיה"מ וכו' (בהערה 47) הרי"ז אוהל מועד דהמדבר, וא"כ בין משכן שילה בין האוה"מ בלא"ה אסור.

ועפ"י הנ"ל שלהרמב"ם אסור גם לעשות תבנית משכן וכו' יומתק שזהו בדוגמת הכלים שבהמשך לזה (בהלכה שם), "שלחן בצורת שלחן ומנורה בצורת מנורה", שצורתם הוא המפורש בתורה בנוגע למושכן.

והטעם שלא כתבו הרמב"ם בפירוש הוא דמכללי הרמב"ם (יד מלאכי כללי הרמב"ם ס"ה) שאינו מביא דינים מחודשים שלא הוזכרו בש"ס.

62 אוה"ת בשלח ע' תרטו.

63 ראה גם דרמ"צ מצות מינוי מלך.

64 קדושים יט, ל. בהר כו, ב.

65 ברכות ח, א.

66 תניא פמ"ב.

67 עקב י, יב.

* וראה צפנ"נ עה"ת ר"פ תשא.

לילך בה ולחזק בדקה וילחום מלחמת
ה' וכו' ובנה מקדש⁷³ במקומו,
שאז יהי ענין המלך בשלימות⁷⁴,
והכרתת זרעו של עמלק בשלימות
— ויהי⁷⁵, השם שלם והכסא שלם⁷⁵,
גילוי מלכותו של הקב"ה⁷⁶, ושלימות
בבנין בית המקדש⁷⁷, בנין נצחי אשר
„מקדש⁷⁸ אדני כוננו ידיך“⁷⁹, במהרה
בימינו בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ דברים תשל"ו)

73) ראה לעיל הערה 49 שזהו הג' ענינים
מיניו מלך הכרתת זרעו של עמלק ובנין ביהמ"ק.
74) ראה דרמ"צ שם בסופו.
75) תנחומא (ובאבער) ס"פ תצא. פסיקתא
דר"כ ספ"ג. מדרש תהלים ט, ז. פס"ר פ"ב, ט.
פרש"י ס"פ בשלח.
76) וראה ברכות נח, סע"א. ובפרש"י שם.
חדא"ג שם. מדרש תהלים (באבער) מזמור צז.
אוה"ת שם ע' תרסו ואילך (וראה תו"א פה, א:
„כסא מלכותו שום תשים עליך מלך כו"ל. זה,
ג ואילך. ועוד).
וגם מכהנ"ל מוכח מה שנת"ל ס"ו ובהערות
שם דשלימות ענין מלחמת עמלק היא ע"י מלך.
ושלימות גדר מלך כאשר הוא לוחם מלחמת
עמלק. וראה הערה הבאה בבנין ביהמ"ק.
77) וראה אוה"ת שם (ע' תרסח), תצא (ע'
תתרכד) — שכדי שיהי' בנין ביהמ"ק צ"ל השם
שלם והכסא שלם. ולכן צ"ל תחלה שימחה
זרעו כו'.

78) בשלח טו, יז. ובפרש"י שם. ומסיים:
ואימתי יבנה בשתי ידים בזמן שה' ימלך
לעולם ועד.
79) אף שזהו בעיקר לדעת רש"י ותוס' (סוכה
מא, סע"א. פרש"י ר"ה ל, סע"א. תוס' שבעות
טו, רע"ב ד"ה אין. ובכ"מ בזהר ומדרשים),
משא"כ לדעת הרמב"ם הנ"ל שמלך המשיח בונה
מקדש — כבר נת' בכ"מ התיווך בזה, שמשח
יבנה השערים והדלתות — ראה בכהנ"ל לקו"ש
ח"א ע' 98 והערה 61. וש"נ.

מעמך כי אם ליראה", ומקשינן⁶⁸:
„אטו יראה⁶⁹ מילתא זותרתא היא?"
ומתרץ בגמרא: „אין לגבי משה מילתא
זותרתא היא", ולכן התחלת ענין
המלוכה (יראה תתאה) עד לבנין
המשכן (יראה עילאה) שלאחרי זה היו
צריכים לבוא ע"י משה רבינו.

[יתירה מזו: ענין המשכן והמקדש
הלא הוא — כמאמר רז"ל⁷⁰ „בתוכו
לא נאמר אלא בתוכם", בתוך כל
אחד ואחד מישראל, היינו שכל אחד
מישראל יכול (וצריך) לפעול להיות
בעצמו משכן ומקדש — „ושכנתי
בתוכם" — והכח ע"ז ניתן לו מבחי'
משה שבנפשו; וכביאור רבינו הזקן⁶⁶,
שהיראה היא „מילתא זותרתא" לגבי
כל אחד ואחד מישראל, וכמו שנאמר
„שואל מענתך"].

אבל לאידך, השלימות דמצות בנין
המקדש היתה בבית עולמים, כי ענין
המלכות בשלימות ובגילוי נפעל ע"י
דוד המלך⁷¹, עד לגילוי המלכות
בתכלית השלימות, כאשר „יעמוד⁷²
מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק
במצות כדוד אביו כו' ויכוף כל ישראל

308

68) ברכות לג, ב.

69) כ"ה בתניא. וכ"מ בע"י. וכ"ה בחדא"ג.
עיון יעקב. ועוד. אבל בגמרא לפנינו: אטו
יראת שמים.

70) ר"ח (שער האהבה פ"ו ד"ה ושני). של"ה
(שער האותיות אות ל). ובכ"מ.

71) ראה בארוכה דרמ"צ שם. אוה"ת שם
ע' תרסו.

72) רמב"ם ספ"א מהל' מלכים.

